

Kvæg

Smitteforebyggelsen bør forbedres, når kvægbedrifter leverer til biogas

Der kan være risiko for, at kvægbedrifter, der leverer til biogasanlæg, kan sprede Salmonella Dublin mellem bedrifterne. Sådan lyder vurderingen i en ny undersøgelse.

Viden om

Kvægbrugets leverancer af gylle, dybstrøelse og gødning til biogasanlæg stiger støt. Det samme gør bekymringen blandt de landmænd, der leverer til anlæggene, og deres dyrlæger. Bekymringen går på, om levering kan medføre spredning af Salmonella Dublin-bakterier mellem bedrifternes dyr.

Derfor har SEGES Innovation bedt Københavns Universitet undersøge, om der er en smitterisiko, og nu foreligger resultaterne.

Uhensigtsmæssig håndtering af gylle og gødning ved levering til biogas fra kvæggårde

Ifølge professor Liza Rosenbaum Nielsen, der har stået for undersøgelsen, peger resultaterne på nogle uhensigtsmæssige procedurer i forhold til smitte ved transport og håndtering af gylle og dybstrøelse/gødning på nogle kvægbedrifter og biogasanlæg. Professoren er bekymret for, at det øger risikoen for smittespredning.

"Det er ikke den afgassede, varmebehandlede gylle, der returneres til bedriften, som er min hovedbekymring. Den testes nogle gange årligt, og dér påvises yderst sjældent salmonella. Derimod ser vi risikable procedurer i forbindelse med de mange transporter mellem besætninger og biogasanlæg," forklarer Liza Rosenbaum Nielsen.

Hun understreger, at undersøgelsen er baseret på rundvisninger og interviews med driftsledere på bedrifter og biogasanlæg. Forskerne har ikke forsøgt at påvise salmonella og har ikke kunnet måle på smittespredningen.

Smittetrisici i kvægbesætninger der leverer til biogas

På kvægbedrifterne blev der i forbindelse med undersøgelsen i flere tilfælde observeret risikable transportveje, hvor gyllevogne og gødningstransporter krydsede kørselsveje for fodervogne og driveje for dyr, eller kørte tæt på opstaldede kalve. Vaskepladser til inventar var også ofte placeret tæt på kørselsveje.

"Med de mange transporter til og fra biogasanlægget hver måned, hvor vogne krydser kørselsveje og passerer forbi eller igennem vaskepladser, stiger risikoen for at introducere og sprede salmonella til dyrene," forklarer Liza Rosenbaum.

Der blev desuden i undersøgelsen observeret containere til afhentning af dybstrøelse, som ikke var rene ved levering – især i bunden, som er svær at gøre ren. Containere blev også placeret direkte på jorden i områder, hvor smitte nemt kunne viderebringes.

Smittetrisici via biogasanlæggene

Selvom der på mange biogasanlæg er vaskefaciliteter, blev der i forbindelse med undersøgelsen fundet gyllevogne, der ikke var gjort grundigt rene mellem leveringer til og fra forskellige gårde – selv når der var smittede besætninger blandt leverandørerne. Samtidig var det ikke alle biogasanlæg, der havde kendskab til leverandørbedrifternes Salmonella Dublin-status.

”Det betyder, at der ikke altid tages forholdsregler såsom besøg af niveau 2-besætninger sidst på dagen efterfulgt af grundig vask af køretøjer,” forklarer Liza Rosenbaum.

Behov for bedre aftaler og fælles indsats mellem leverandørbesætninger og biogasanlæg

Overordnet vurderer Liza Rosenbaum, at der er for lidt bevidsthed om smittetrisikoen blandt landmænd og hos biogasanlæggene. På begge sider kunne der spores en opfattelse af, at det var den anden parts ansvar at sikre god hygiejne og gode kørselsveje.

”Der er med andre ord behov for øget forståelse af smittetrisici og klare aftaler om, hvordan man skal forebygge smittespredning. Det må der være en fælles interesse i,” slår Liza Rosenbaum fast.

Smitteforebyggende anbefalinger til kvæggårde, der leverer til biogas og til deres modtagende biogasanlæg

Herunder følger en liste over smitteforebyggende anbefalinger, baseret på de observationer og erfaringer, der er gjort i undersøgelsen. Listen kan ikke forventes at være fyldestgørende i alle kontekster og kombinationer, som biogassystemer og netværk inkluderer. Derfor anbefales det at bruge sund fornuft, og systematisk at gennemgå risici og smitteveje hos alle leverandører til biogas og hos biogasanlæggene selv.

Anbefalinger til leverandører (kvæggårde)

1. gennemgå kørselsveje for alle typer transportvogne (inkl. egne traktorer) grundigt. Forsøg at opnå ensrettet kørselsvej så meget langs yderkanten af gårdarealet som muligt, så krydsende kørselsveje og andre smitemuligheder så vidt muligt undgås.
2. Undgå at lastbiler og traktorer passerer i nærheden af risikoområder med dyr (herunder kalve) og foderopbevaring (minimum 10 meters afstand anbefales).
3. Undgå at lastbiler og traktorer kører på eller krydser samme vej som fodervogn eller dyrs drivgange.
4. Brug ikke traktorer og vogne, der kører gødning og/eller dybstrøelse til biogasanlæg, til at køre materialer, der kan medføre smittespredning på gården, for eksempel foder/foderblanding.
5. Undgå at lastbiler og traktorer passerer gennem mudrede veje eller grusveje (asfalter evt.).
6. Sørg for, at der ikke er oversvømmede områder på gården, f.eks. ved at skabe passende afløb, dræning eller omdirigering. Lastbiler og traktorer skal ikke køre gennem evt. oversvømmede områder.
7. Sørg for at traktorer med anhænger kører på flade stier, eller kører langsomt, hvis de skal igennem områder med hældning eller bump, så man undgår at spilde materiale i miljøet.
8. Sørg for, at de udvendige overflader på transportvogne og traktorer er rengjort før hver indkørsel til leverandørgården (brug højtryksrens/børste med sæbe og desinfektionsmiddel). Det kan være en fordel, at biogasanlægget står for transporten af gyllen og har egne traktorer og trailere - og lader dem gennemgå samme rengøringsregler som gyllevognene.
9. Sørg for at rengøre grundigt/skifte udstyr ved hjemkomst fra biogasanlægget, hvis der transporteres gødning, dybstrøelse eller andet til biogasanlægget med egne vogne og udstyr. Hav gerne en bestemt trailer til transport af gødning til biogasanlæg, og/eller sørg for at rengøre traktoren/traileren, inklusiv indersiden, mellem hvert forskellig brug på gården.
10. Sørg for, at traileren til transport af dybstrøelse/gødning er lukket eller overdækket under transport. Hvis gødning eller dybstrøelse ikke er overdækket, så sørg for, at det ikke når op til kanterne af traileren, da det nemt spildes.
11. Sørg for at fortank/gylleafhæntningsstuds ligger i god afstand fra risikoområder såsom dyr og foder.
12. Sørg for at opbevaringstanken til afgasset gylle ligger i god afstand fra risikoområder som foderplads, vaskeplads, kalveopstaldning m.m., og at det omkringliggende område holdes rent.
13. Placer rengøringsområder uden for gårdens centrale arealer for ikke at forurene omgivelserne via stænk/afløbet væske, asfalter vaskeplads, og vand skal kunne komme væk.
14. Sørg for at bevidstheden om disse smittetrisici sikres blandt alt relevant personale på gården. Det gælder også for førere af andre transportvogne, der kommer jævnligt på gårdens arealer

Anbefalinger til biogasanlæg

1. Opret en velkomstprocedure med rundvisning på biogasanlægget, og besøg leverandørbesætningerne for at aftale kørselsveje og procedurer til at mindske smitterisici.
2. Hold miljøet frit for gødning og gylle, herunder på jorden/asfalten på fabriksarealet.
3. Gennemgå kørselsveje for gyllevogne og andre transportvogne på biogasanlægget grundigt. Forsøg at opnå ensrettet kørselsvej og rene/urene zoner, så krydsende kørselsveje og andre smitemuligheder, så vidt muligt undgås.
4. Sørg for at indtransport og aflevering af gødning/dybstrøelse sker på en måde, der sikrer, at materialet ikke bliver spildt på kørselsarealer, for eksempel ved at skulle vippe ned i en afgrænset grav. Andre transportvogne må ikke køre igennem tabt gødning. Sæt skilte op om det, og tjek at procedurerne følges af leverandører og chauffører.
5. Hav en eller flere gode, tilgængelige vaskestationer med klar information (skriftligt og mundtligt) til chauffører og leverandører af gyllevogne og andre former for transportvogne, der kommer med materialer til biogasanlægget. Sørg for god skiltning.
6. Kræv, at alle transportvogne vaskes udvendigt med højtryksrens, sæbe og desinfektionsmiddel mellem hver leverandørgård.
7. Overvej, om alle transportvogne kunne vaskes indvendigt og udvendigt med højtryksrens, sæbe og desinfektionsmiddel efter sidste tur.
8. Hold en liste over alle leverandører og vurder risikoen (eller få hjælp hertil) for, at Salmonella Dublin kan spredes via netværket af leverandører og selve biogasanlægsområdet. Udfør derefter tiltag for at mindske risikoen for at det sker, for eksempel ved at afhente gylle og gødning til sidst på dagen før en grundig vask af lastbilerne.

Læs rapporten: Mulige smitteveje og risici for spredning af Salmonella Dublin ved brug af biogasanlæg i malkekvægsbesætninger

Emneord

Biogas

Salmonella

Smittebeskyttelse

Publiceret: 11. august 2022

Opdateret: 11. august 2022

Vil du vide mere?

Malene Budde

Kvægfagdyrlæge

SEGES

mabu@seges.dk

+45 2966 0559

SEGES Innovation P/S Tlf. 8740 5000
Agro Food Park 15 Fax. 8740 5010
8200 Aarhus N Email info@seges.dk

STØTTET AF
Mælkeafgiftsfonden
STØTTET AF
Kvægafgiftsfonden

